

Lääkehoidon toteuttaminen käytännössä - hoitaja näkökulma

Sairaaloiden lääkehuollon kehittäminen
THL 3.11.2011

Pirjo Lehtomäki

Projektivastaava

pirjo.lehtomaki@phsotey.fi

Lääkehoidon toteutuminen vuodeosastoilla

- Webropol –kysely sairaanhoitajille keväällä 2010, Päijät-Hämeen keskussairaalassa, Lahti
  - Kyselyn tekijät: yh Mervi Luoma, yh Tuija Sulonen, oh Eija Immonen
- kartoitettiin lääkehoidon kirjaamista ja lääkkeenjako käytäntöjä
- kyselyyn vastasi 109 sairaanhoitajaa
  - 3 kirurgista vuodeosastoa (37 vastaajaa)
  - 2 naistentautien ja synnyttäjien vuodeosastoa (13 vastaajaa)
  - KNK osasto (9 vastaajaa)
  - 2 sisätautiosastoa (23 vastaajaa)
  - neurologian ja keuhkosairauksien vuodeosastot (12 vastaajaa)
  - 2 lastentautien vuodeosastoa (15 vastaajaa)
- vastaajien työkokemus
  - alle 5 vuotta 15,7 %, 5 – 15 vuotta 40,7 %, yli 15 vuotta 43,5 %

Lääkehoidon kirjaaminen vuodeosastolla

- 94,5 % (n=109) vastasi, että lääkehoidon kirjaamismerkinnöistä on sovittu osastolla
- Mitä sovittu (avoin kysymys); mm. seuraavia asioita mainittiin useita kertoja
  - tarvittaessa annettavat lääkkeet kirjataan punaisella hoitosuunnitelmaan
  - kotilääkitys, lääkemuutokset kuumekurvaan
  - leikkauspotilaiden lääkkeet myös anestesiakaavakkeelle
  - antibiootit punaisella, sytostaatit punaisella
  - iv, im ja sc listaan, oma kansio
  - insuliinihoidolle oma lista
  - lääkärikierrolla kirjataan hoitosuunnitelmaan, josta hoitaja siirtää tiedot ”kurvaan”
  - lääkekorttiin
  - lääkeannos merkitään mg
  - huumeet oma kirjanpito, huumekansio
  - lääkemääräys: kun toteutettu merkataan ”pukilla”, kun lääkemääräys siirretty listalle toinen ”pukki”
  - yksi ”ruksi”, kun lääkemuutos tehty lääkekorttiin, toinen ruksi, kun kirjoitettu kurvaan
  - laksatiivit ”miedot” lääkkeet merkitään ml
  - lääkkeen nimi, vahvuus, antotapa, klo aika ja antaja potilaspapereihin
  - listalle menevät lääkkeet alleviivaten
  - selkeällä käsialalla

Lääkehoidon kirjaaminen

Mihin lääketietoja kirjataan osastolla?

- esitietolomake
- kuumekurvaan
- lääkkeenjakokorttiin
- anestesiakaavakkeeseen
- hoitosuunnitelmaan
- infuusiolääkelistaan
- huumekorttiin
- insuliinilista
- iv lista
- im lista
- sc lista
- suihkeena annettavat lääkkeet oma lista
- lääkehuoneen seinälistoihin
- lääkepussit
- määräyslehdelle

Lääkkeenjako tarjottimelle

Miten lääkkeenjako on organisoitu osastolla? (n=91)

- lääkehoitaja vastaa lääkkeenjaosta 58,2 %
- omahoitaja vastaa lääkkeenjaosta 46,2 %
- työvuorojärjestelyin 36,3 %
- Muita tapoja:
  - se aamuvuoron hoitaja, joka ehtii; joku aamuvuorosta
  - joskus iltavuoroon tulija
  - kuka ehtii
  - yöhoitaja
  - jaetaan vain seuraavaan kerran lääkkeet
  - yhdessä sovitaan kuka jakaa

Lääkkeenjaon tarkastaminen

- Toiminnasta on sovittu osastolla 84,4 % (n=109)
- Tarkastaminen tapahtuu (avoin kysymys):
  - opiskelijan lääkkeen jako tarkastetaan heti
  - potilaalle annettaessa, potilaalle viedessä, potilaan pöydälle jättäessä
  - ennen potilaalle viemistä
  - joka lauantai/kerran viikossa tarkistetaan, että hoitokurva ja lääkekortti vastaavat
  - kaksoistarkastus
  - keskiviikkoisin ja lauantaisin kaksi hoitajaa vertaa lääkekortin ja kurvan
  - se, joka jakaa
  - toinen sairaanhoitaja tarkistaa lääkkeen jaon jälkeen
  - ainoastaan huumekortit tarkastetaan ajoittain

Lääkkeiden jakamista tarjottimelle häiritsee (n=99)

- potilaat, omaiset, kollegat, vastaajista, 96 % vastaajista
- kuinka usein (avoin kysymys, suluissa vastaajien lukumäärä):
  - joskus, ei usein (1), lähes toistuvasti, lukuisia kertoja, monta, usein (5), vaihtelee (9), melkein joka kerta
  - 0-1 kertaa (2), 0-5 kertaa (3)
  - 1-3 kertaa (6), 1-5 kertaa (4),
  - 2 kertaa (6)
  - 1-8 kertaa (1)
  - 3-8 kertaa (4)
  - noin 10 kertaa (3)
  - 10-20 (1) kertaa
- Levottomuus, 85,9 % vastaajista

Lääkkeiden jakamista häiritseviä tekijöitä

- alituisesti vaihtuvat rinnakkaisvalmisteet, paljon rinnakkaisvalmisteita
- toinen hoitaja jakamassa lääkkeitä
- lääkkeenjako-piste toimii myös osaston varastona
- huono ilmanvaihto, ahtaus
- levottomuus, melu
- lääkkeenjakaaja toimii ”apukätenä” osastolla
- epäergonomiset olosuhteet
- kanslian puhelinliikenne
- lääkevälikkö läpimenopaikka, samassa tilassa paljon ihmisiä
- soittokellot
- potilaan leikkaussaliin vieminen, heräämöstä hakeminen

Muita lääkkeenjakoja häiritseviä tekijöitä

- potilaan lääkelistat eri nimillä kuin lääkkeet osaston lääkekaapissa
- potilaat eivät tiedä lääkitystään
- puutteelliset lääkekortit
- kiire, aikaa ei ole riittävästi
- epäselvä käsiala lääkekorteissa, lääkärin määräys epäselvä
- lääkekaappi / jakotila ahdas
- väsymys (yöhoitaja jakaa)
- lääketarjottimen ahtaus
- samaa vaikuttavaa ainetta usealla eri kauppanimellä, jopa saman lääkeaineen eri vahvuudet eri kauppanimillä
- kirjaaminen ei ole yhtenäistä

Lääkelasien värit ja lääkkeen antoajankohta (n=102)

- aamulääke
  - kirkas lasi 83,2 %, punainen 3,7 %
  - ei jako väreittäin, ei oikeastaan merkitystä, mikä tahansa väri muttei keltainen, värillä ei väliä
- päivälääke lounaan yhteydessä
  - keltainen 88,2 %
  - vihreä, mikä vaan
- päivällisen yhteydessä
  - punainen 56,9 %, keltainen 2,9 %, sininen 10,8 %, muu 29,4 %
  - vihreä, mikä vaan
- yölääke iltapalan yhteydessä
  - sininen 84,2 %, punainen 3 %, muu 11,9 %
  - mikä tahansa muttei keltainen, vihreä, värillä ei merkitystä

Lääkehoidon osaamisen varmistaminen

(n=102)

- osaston sisäinen koulutus 57,8 %
- talon sisäinen koulutus 65,7 %
- ulkopuolinen koulutus 26,5 %
- omaehtoinen koulutus 64,7 %
- muulla tavalla 14,7 %
  - ammattikirjallisuus
  - ei varmisteta virallisesti
  - oma aktiivisuus, pitää itse ottaa selvää
  - kollegat ohjaavat
  - perehdytys
  - vaihtelevasti, ei systemaattista

Haasteita turvallisen lääkehoidon toteutumiseksi

- lääkelasien värit ja lääkkeenantoaika
  - yhtenäistetty yhtymän lääkehoitosuunnitelmassa
- lääkkeiden antaminen potilaalle, potilaan tunnistaminen
- työskentelyolosuhteet
  - yhtymän lääkehoitosuunnitelmassa ohjeistettu
  - haasteena riittämättömät tilat
- kirjaamisen yhtenäistäminen
  - siirrytään sähköiseen potilastietojärjestelmään
  - ohje lääkehoidon kirjaamisesta tulossa
- onko mahdollista vaikuttaa lääkevalikoimaan? vaihtuvuus?
  - hankintakriteeriksi myös potilasturvallisuuteen vaikuttavat tekijät?
- lääkehoidon osaamisen varmistaminen
  - täydennyskoulutus alkanut
- toimintojen suunnittelu, työvuorosuunnittelu
  - osassa osastoja toteutettu
- kaksoistarkastus
- aseptiikka

